

PRESUDA SUDA

24. studenoga 1998.(*)

„Slobodno kretanje osoba – Jednako postupanje – Pravila o jezicima primjenjiva na kaznene postupke”

U predmetu C-274/96,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 177. Ugovora o EZ-u, koji je uputio Pretura Circondariale di Bolzano, Sezione Distaccata di Silandro (Okružni sud u Bolzanu, Ispostava u Silandru, Italija) u kaznenim postupcima koji se vode pred tim sudom protiv

Horsta Otta Bickela,

Ulricha Franza,

o tumačenju članaka 6., 8.a i 59. Ugovora o EZ-u,

SUD,

u sastavu: G. C. Rodríguez Iglesias, predsjednik, P. J. G. Kapteyn, J.-P. Puissochet, G. Hirsch i P. Jann (predsjednici vijeća), G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida, C. Gulmann, J. L. Murray, H. Ragnemalm (izvjestitelj), L. Sevón, M. Wathelet i R. Schintgen, suci,

nezavisni odvjetnik: F. G. Jacobs,

tajnik: H. von Holstein, zamjenik tajnika,

uzimajući u obzir pisana očitovanja koja su podnijeli:

- za talijansku vladu, profesor Umberto Leanza, voditelj Odjela za pravne poslove Ministarstva vanjskih poslova, u svojstvu agenta, uz asistenciju Piera Giorgija Ferrija, *avvocato dello Stato*,
- za Komisiju Europskih zajednica, Pieter van Nuffel, Pravna služba Komisije, i Enrico Altieri, nacionalni državni službenik upućen u tu službu, u svojstvu agenata,

uzimajući u obzir izvještaj za raspravu,

saslušavši usmena očitovanja koja su podnijeli H. O. Bickel i U. Franz, koje zastupa Karl Zeller, odvjetnik iz Merana; talijanska vlada, koju zastupa Pier Giorgio Ferri; i Komisija, koju zastupaju Pieter van Nuffel i Lucio Gussetti iz Pravne službe Komisije, u svojstvu agenata, na raspravi održanoj 27. siječnja 1998.,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 19. ožujka 1998.,
donosi sljedeću

Presudu

- 1 Rješenjima od 2. kolovoza 1996., koja je Sud zaprimio 12. kolovoza iste godine, Pretura Circondariale, Sezione Distaccata di Silandro (Okružni sud, Ispostava u Silandru), Bolzano, podnio je Sudu na temelju članka 177. Ugovora o EZ-u zahtjev za prethodnu odluku o tumačenju članaka 6., 8.a i 59. Ugovora o EZ-u.
- 2 Zahtjev je upućen u okviru kaznenih postupaka pokrenutih protiv H. O. Bickela odnosno U. Franza.
- 3 H. O. Bickel je vozač kamiona austrijskog državljanstva, s prebivalištem u Nüzidersu u Austriji. Dana 15. veljače 1994., dok je vozio kamion u Castelbellu, u talijanskoj regiji Trentino-Alto Adige, zaustavila ga je ophodnja karabinjera i optužila ga za vožnju pod utjecajem alkohola.
- 4 U. Franz, njemački državljanin s prebivalištem u Peissenbergu u Njemačkoj, posjetio je Trentino-Alto Adige kao turist. Dana 5. svibnja 1995. tijekom carinske inspekcije utvrđeno je da posjeduje zabranjen tip noža.
- 5 U oba slučaja optuženi su u nazočnosti okružnog suca (*Pretore di Bolzano*) izjavili da ne znaju talijanski jezik te su, pozivajući se na pravila o zaštiti zajednice govornika njemačkog jezika u pokrajini Bolzano, zatražili vođenje postupka na njemačkom jeziku.
- 6 Člankom 99. Uredbe predsjednika republike br. 670 od 30. kolovoza 1972. o posebnom statutu regije Trentino-Alto Adige (*GURI* br. 301 od 20. studenoga 1972.) propisuje se da njemački jezik ondje ima isti status kao i talijanski.
- 7 U skladu s člankom 100. te uredbe, građani iz pokrajine Bolzano (područja u kojem živi većina pripadnika nacionalne manjine čiji je jezik njemački), ako je njihov jezik njemački, imaju pravo upotrebljavati taj jezik u odnosima s pravosudnim i upravnim tijelima koja imaju sjedište u toj pokrajini ili regionalnu nadležnost.
- 8 Člankom 13. Uredbe predsjednika republike br. 574 od 15. srpnja 1988. (u daljnjem tekstu: Uredba br. 574/88) o provedbi posebnog statuta regije Trentino-Alto Adige o uporabi njemačkog i ladinskog jezika u komunikaciji građana s javnom upravom i u sudskim postupcima (*GURI* br. 105 od 8. svibnja 1989.) propisuje se da upravna i pravosudna tijela u postupcima s građanima iz pokrajine Bolzano i u spisima koji se odnose na njih moraju upotrebljavati jezik osobe o kojoj je riječ.
- 9 Osim toga, člankom 14. Uredbe br. 574/88 propisuje se da u slučaju *flagrante delicto* odnosno uhićenja pravosudno ili policijsko tijelo mora prije ispitivanja osobe ili poduzimanja bilo kakvih postupovnih radnji zatražiti od te osobe da se izjasni o svojemu

materinjem jeziku. Ako je jezik osobe njemački, ispitivanje i sve druge radnje u postupku moraju se voditi na tom jeziku.

- 10 Naposljetku, u skladu s člankom 15. Uredbe br. 574/99, pravosudno tijelo odgovorno za sastavljanje postupovnog akta o kojem treba obavijestiti osumnjičenika ili optuženika ili koje mu se treba dostaviti mora upotrebljavati pretpostavljeni jezik te osobe, koji se utvrđuje na temelju informacije o pripadnosti te osobe određenoj jezičnoj skupini ili drugih informacija koje su se pojavile tijekom postupka. U roku od deset dana od obavijesti o prvom postupovnom aktu ili njegove dostave osumnjičenik ili optuženik može osporiti taj jezik osobno dajući izjavu ili organizirajući podnošenje izjave o tome pred tijelom koje ima svojstvo tužitelja. U tom slučaju pravosudno tijelo mora se pobrinuti da svi već sastavljeni akti budu prevedeni i da svi akti koji će se nakon toga sastavljati budu sastavljeni na naznačenom jeziku.
- 11 Budući da sud koji je uputio zahtjev nije bio siguran u to moraju li se postupovna pravila primjenjiva na građane iz pokrajine Bolzano u skladu s pravom Zajednice proširiti na građane drugih država članica koji posjećuju tu pokrajinu, odlučio je prekinuti postupke i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:
- „Zahtijeva li se načelom nediskriminacije utvrđenim u prvom stavku članka 6., pravom građana Unije na kretanje i boravak utvrđenim u članku 8.a i pravom pružanja usluga utvrđenim u članku 59. Ugovora da se građaninu Unije koji je državljanin jedne države članice, ali boravi u drugoj državi članici, prizna pravo vođenja kaznenih postupaka protiv njega na drugom jeziku ako državljani države domaćina imaju to pravo u istim okolnostima?”
- 12 Tim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita je li pravo na vođenje kaznenih postupaka na jeziku koji nije glavni jezik neke države, a koje se osigurava nacionalnim pravilima te države, ulazi u područje primjene Ugovora i mora li prema tome biti u skladu s člankom 6. Ugovora. Ako ulazi, sud koji je uputio zahtjev pita protive li se članku 6. Ugovora nacionalna pravila o kojima je riječ, a koja u pogledu određenog jezika koji nije glavni jezik dotične države članice priznaju pravo građanima koji prebivaju u određenom području, a čiji je jezik taj određeni jezik, da zahtijevaju vođenje kaznenih postupaka na tom jeziku, ako se to pravo ne priznaje državljanima drugih država članica čiji je jezik isti taj jezik, a koji se kreću ili borave na tom području.

Prvi dio pitanja

- 13 Prvo valja napomenuti da je u kontekstu Zajednice utemeljene na načelima slobode kretanja osoba i slobode poslovnog nastana zaštita prava i pogodnosti pojedinaca u odnosu na jezik posebno važna (presuda od 11. srpnja 1985., Mutsch, C-137/84, Zb., str. 2681., t. 11.).
- 14 Drugo, zabranom „svake diskriminacije na temelju državljanstva” člankom 6. Ugovora zahtijeva se da osobe koje se nađu u situacijama koje uređuje pravo Zajednice budu potpuno izjednačene s državljanima države članice o kojoj je riječ (presuda od 2. veljače 1989., Cowan, C-186/87, Zb., str. 195., t. 10.).
- 15 Situacije koje uređuje pravo Zajednice uključuju one koje obuhvaća pravo slobode pružanja usluga, a to pravo propisano je člankom 59. Ugovora. Prema ustaljenoj sudskoj

praksi Suda to pravo uključuje slobodu primatelja usluga da odu u drugu državu članicu kako bi im se ondje pružila usluga (presuda Cowan, t. 15.). Člankom 59. stoga su obuhvaćeni svi državljani država članica koji, neovisno o drugim slobodama koje im jamči Ugovor, posjećuju drugu državu članicu u kojoj namjeravaju ili će vjerojatno biti primatelji usluge. Te osobe, u koje su uključeni i H. O. Bickel i U. Franz, smiju slobodno posjećivati državu domaćina i kretati se po njoj. Nadalje, u skladu s člankom 8.a Ugovora, „[s]vaki građanin Unije ima pravo slobodno se kretati i boraviti na državnom području država članica, podložno ograničenjima i uvjetima utvrđenima u ovom Ugovoru i u mjerama usvojenima radi njegove provedbe”.

- 16 U tom pogledu ostvarivanje prava na slobodu kretanja i boravka u drugoj državi članici povećava se ako građani Unije mogu, ravnopravno s državljanima te države, upotrebljavati određeni jezik u komunikaciji s upravnim i pravosudnim tijelima države. Slijedom toga, u skladu s člankom 6. Ugovora, pri ostvarivanju tog prava u drugoj državi članici osobe kao što su H. O. Bickel i U. Franz imaju u načelu pravo na postupanje koje nije manje povoljno od postupanja prema državljanima države domaćina u pogledu uporabe jezika koji se ondje govore.
- 17 Iako su općenito govoreći pitanja kaznenog zakonodavstva i pravila kaznenog postupka, kao što su nacionalna pravila o kojima je riječ u ovom predmetu, a koja uređuju jezik postupka, u nadležnosti država članica, prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda pravo Zajednice donekle ograničava njihove ovlasti u tom pogledu. Tim zakonodavnim odredbama ne smiju se diskriminirati osobe kojima se pravom Zajednice dodjeljuje pravo na jednako postupanje niti se smiju ograničavati temeljne slobode zajamčene pravom Zajednice (vidi u tom smislu presudu Cowan, t. 19.).
- 18 Slijedom toga, budući da bi mogla ugroziti pravo državljana drugih država članica na jednako postupanje pri ostvarivanju prava na slobodno kretanje i boravak u drugoj državi članici, nacionalna pravila koja se tiču jezika koji se upotrebljava u kaznenim postupcima u državi domaćinu moraju biti u skladu s člankom 6. Ugovora.
- 19 Prema tomu, na prvi dio prethodnog pitanja valja odgovoriti da pravo na vođenje kaznenih postupaka na jeziku koji nije glavni jezik neke države, a koje se osigurava nacionalnim pravilima te države, ulazi u područje primjene Ugovora i stoga mora biti u skladu s člankom 6. Ugovora.

Drugi dio pitanja

- 20 Prema tvrdnji H. O. Bickela i U. Franza, ako se želi izbjeći svaka diskriminacija protivna članku 6. Ugovora, pravo na vođenje postupaka na njemačkom jeziku mora se proširiti na sve građane Unije, jer je već dostupno državljanima jedne države članice.
- 21 Talijanska vlada tvrdi da su jedini državljani kojima je dodijeljeno dotično pravo oni koji su stanovnici pokrajine Bolzano i ujedno pripadnici zajednice čiji je jezik njemački, a da je cilj pravila o kojima je riječ priznavanje etničkog i kulturnog identiteta osoba koje pripadaju zaštićenoj manjini. Prema tomu, pravo te zaštićene manjine na uporabu vlastitog jezika ne treba proširivati na državljane drugih država članica koji se povremeno i privremeno nalaze u tom području, jer je ta odredba donesena kako bi se tim osobama omogućilo odgovarajuće ostvarivanje prava na obranu čak i ako ne znaju službeni jezik države domaćina.

- 22 Komisija ističe da pravo na vođenje postupaka na njemačkom jeziku nije dodijeljeno svim državljanima Italije, nego samo onima koji imaju prebivalište u pokrajini Bolzano i koji pripadaju zajednici čiji je jezik njemački. Prema tomu, na nacionalnom je sudu da utvrdi dovode li pravila o kojima je riječ doista do diskriminacije na temelju državljanstva, da odredi koja je skupina osoba diskriminirana i da potom utvrdi opravdavaju li objektivne okolnosti takvu diskriminaciju.
- 23 Spisi podneseni Sudu pokazuju da se talijanskim pravilima ograničava pravo vođenja postupaka na njemačkom jeziku na građane iz pokrajine Bolzano čiji je jezik njemački. Iz toga slijedi da državljani drugih država članica čiji je jezik njemački, posebno državljani Njemačke i Austrije, kao što su H. O. Bickel i U. Franz, koji putuju ili privremeno borave u toj pokrajini, ne mogu zahtijevati vođenje kaznenih postupaka na njemačkom jeziku unatoč tome što se nacionalnim pravilima propisuje da njemački jezik ima isti status kao i talijanski.
- 24 U tim okolnostima očito je da su državljani drugih članica čiji je jezik njemački, a koji putuju ili privremeno borave u pokrajini Bolzano, u nepovoljnom položaju u odnosu na talijanske državljane koji imaju prebivalište ondje, a čiji je jezik njemački. Dok pripadnicima potonje skupine može biti odobreno vođenje postupaka na njemačkom jeziku ako ih se optuži za prekršaj u pokrajini Bolzano, državljanima drugih država članica čiji je jezik njemački, a koji putuju u toj pokrajini, to se pravo uskraćuje.
- 25 Čak i pod pretpostavkom da se, kao što tvrdi talijanska vlada, državljani drugih država članica čiji je jezik njemački, a koji imaju prebivalište u pokrajini Bolzano, mogu pozvati na pravila o kojima je riječ i podnijeti zahtjev na njemačkom jeziku, tako da nema diskriminacije na temelju državljanstva između stanovnika te pokrajine, talijanski su državljani u prednosti u odnosu na državljane drugih država članica. Većina talijanskih državljana čiji je jezik njemački mogu zahtijevati uporabu njemačkog jezika tijekom cijelog postupka u pokrajini Bolzano, jer ispunjavaju uvjet prebivališta propisan pravilima o kojima je riječ; većina državljana drugih država članica čiji je jezik njemački, s druge strane, ne mogu iskoristiti to pravo jer ne ispunjavaju taj uvjet.
- 26 Slijedom toga, pravilima o kojima je riječ u glavnom postupku, kojima se u određenom području omogućava vođenje kaznenih postupaka na jeziku osobe ovisno o tome ima li ta osoba prebivalište u tom području, stavlja se u povoljniji položaj državljane države domaćina u odnosu na državljane drugih država članica pri ostvarivanju prava na slobodu kretanja te su ta pravila stoga protivna načelu nediskriminacije propisanom člankom 6. Ugovora.
- 27 Takav uvjet prebivališta može biti opravdan samo ako se temelji na objektivnim razlozima, neovisnim o državljanstvu dotičnih osoba, i ako je proporcionalan legitimnom cilju odredaba nacionalnog prava (vidi u tom smislu presudu od 15. siječnja 1998., *Schöning-Kougebetopoulou*, C-15/96, Zb., str. I-47., t. 21.).
- 28 Međutim, iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da to nije slučaj u pravilima o kojima je riječ.
- 29 Tvrdnja talijanske vlade da je cilj tih pravila zaštita etničke i kulturne manjine koja prebiva u dotičnoj pokrajini nije valjano opravdanje u ovom kontekstu. Zaštita takve manjine može, dakako, biti legitiman cilj. Iz spisa predloženih sudu nije međutim

razvidno da bi taj cilj bio ugrožen kada bi se dotična pravila proširila tako da obuhvate i državljane drugih država članica čiji je jezik njemački pri ostvarenju prava na slobodno kretanje.

- 30 Osim toga, valja podsjetiti da su H. O. Bickel i U Franz na raspravi istaknuli, a da im se nitko nije usprotivio, kako sudovi o kojima je riječ mogu voditi postupke na njemačkom jeziku bez dodatnih komplikacija ili troškova.
- 31 Stoga odgovor na drugi dio prethodnog pitanja valja glasiti da se članku 6. Ugovora protiv nacionalna pravila koja u pogledu određenog jezika koji nije glavni jezik dotične države članice pružaju pravo građanima koji prebivaju u određenom području, a čiji je jezik taj određeni jezik, da zahtijevaju vođenje kaznenih postupaka na tom jeziku, ako se to pravo ne pruža državljanima drugih država članica čiji je jezik isti taj jezik, a koji se kreću ili borave na tom području.

Troškovi

- 32 Troškovi podnošenja očitovanja Sudu koje su imale talijanska vlada i Komisija ne nadoknađuju se. Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenog,

SUD,

odlučujući o pitanju koje mu je postavio Pretura Circondariale di Bolzano, Sezione Distaccata di Silandro (Okružni sud u Bolzanu, Ispostava u Silandru), rješenjima od 2. kolovoza 1996., odlučuje:

- 1. Pravo na vođenje kaznenih postupaka na jeziku koji nije glavni jezik neke države, a koje se osigurava nacionalnim pravilima te države, ulazi u područje primjene Ugovora o EZ-u i stoga mora biti u skladu s člankom 6. Ugovora.**
- 2. Članku 6. Ugovora protiv se nacionalna pravila koja u pogledu određenog jezika koji nije glavni jezik dotične države članice pružaju pravo građanima koji prebivaju u određenom području, a čiji je jezik taj određeni jezik, da zahtijevaju vođenje kaznenih postupaka na tom jeziku, ako se to pravo ne priznaje državljanima drugih država članica čiji je jezik isti taj jezik, a koji se kreću ili borave na tom području.**

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourgu 24. studenoga 1998.

[Potpisi]

* Jezik postupka: talijanski